

GUIA DOCENT DE L'ASSIGNATURA

Titulació acadèmica		Batxillerat / Grau en Teologia			
Assignatura		5SS08I SAGRAMENTS I			
Any	2022-2023	Curs	Cinquè	Valor lectiu	6 ECTS
Període lectiu	1r semestre	Hores setmanals	4	Àrea	CC institucionals
Professor/a	Dr. Jaume Fontbona i Missé			Llengua	Català

Descripció/Justificació

La matèria ens introdueix en el concepte de sacrament i en la unitat dels tres sacraments de la iniciació cristiana: baptisme, confirmació i Eucaristia, destacant-ne l'Eucaristia com a font i cim de tota la iniciació cristiana.

Els sacraments de la iniciació cristiana expressen la relació de tota persona creient amb el Pare pel Fill en la comunió de l'Esperit Sant i entre elles, i per tant, que *el Senyor sempre és amb nosaltres*. La inseparabilitat radical del Crist (Cap/u) i de l'Església (Cos/molts) en la unitat de l'Esperit Sant manifesta que la plena incorporació al *Crist total* (Cap i Cos) s'assoleix en l'Eucaristia, ja que és el sacrament del Cos de Crist en la seva plenitud.

El *Baptisme* expressa el misteri de la Pasqua (mort i resurrecció), la *Confirmació*, el de Pentecosta (el do de l'Esperit), i l'*Eucaristia* la unitat d'ambdós misteris.

El Baptisme *criftifica* el creient, és a dir, l'empelta en Crist, en la seva mort i resurrecció (Rm 6,5); la Confirmació el *pneumatitza*, és a dir, l'envigoreix amb la força de l'Esperit (Rm 8,15; 2Co 1,22), el Crist glorificat viu i actua en el batejat; i l'Eucaristia manté i nodreix el fidel (Jn 6,53-58) ja cristificat i pneumatitzat, és a dir, continua divinitzant-lo fins que arribi a participar plenament de la naturalesa divina (2Pe 1,4).

I la celebració eclesial del sacrament de l'Eucaristia representa la recapitulació sacramental de la confessió trinitària, misteri de comunió, que inclou tot el misteri de la salvació.

Requisits i orientacions prèvies

- Haver cursat els fonaments de la Teologia.
- Haver cursat les introduccions a la Sagrada Escriptura (AT i NT).
- Haver cursat Patrologia i Litúrgia fonamental.
- Tenir un bon coneixement del Concili Vaticà II i de la història de l'Església.
- Tenir un cert domini del grec i del llatí.

Objectius

Generals

- Presentar la unitat en la diversitat dels tres sacraments de la iniciació cristiana des de la seva interpretació en la història i des de la seva celebració en la Litúrgia d'Orient i d'Occident.
- Presentar l'Eucaristia com a expressió de la fe de l'Església al llarg dels segles i a la llum del misteri de comunió de la Trinitat i de l'Església.

Específics

- Comprendre el concepte de sacrament des de l'evolució històrica i teològica.
- Comprendre que el Baptisme i la Confirmació tenen el seu origen en el baptisme de Jesús a la llum del misteri pasqual.

- Comprendre que l'Eucaristia té el seu fonament i model en l'Últim Sopar del Senyor.
- Comprendre la interpretació tipològica del Baptisme i de l'Últim Sopar de Jesús.
- Comprendre els trets que configuren el fonament i model posat per Jesús i celebrat per l'Església en la història.
- Comprendre el significat teològic del mot *transsubstanciació* i dels elements sacrificial i convivial de l'Eucaristia.
- Conèixer com la Litúrgia de l'Església forja la reflexió teològica sobre els sacraments del Baptisme i l'Eucaristia; i com l'opció pastoral forja el sacrament de la Confirmació.
- Conèixer la reflexió ecumènica sobre els sacraments del Baptisme, la Confirmació i l'Eucaristia.
- Apuntar cap a una pastoral de la Iniciació Cristiana fonamentada en la teologia.

Competències

Competències transversals (genèriques)

- Capacitat d'organització i planificació del treball intel·lectual, amb esforç i perseverança per portar-lo a terme.
- Capacitat d'anàlisi i de síntesi en els diversos elements que componen la reflexió teològica.
- Capacitat de reflexió, de raonament crític i de discerniment sobre allò essencial i accessori.
- Claredat en el pensament i precisió en l'expressió parlada i escrita a l'hora d'elaborar un discurs teològic, per tal d'aprendre a construir el propi coneixement.
- Coneixement de les fonts d'informació bíbliques, patristiques, magisterials, litúrgiques i teològiques sobre la matèria.
- Capacitat d'exposar oralment i per escrit la majoria de les competències específiques.

Competències específiques

- Visió de la mistagògia com a manera de fer teologia a partir de la mateixa celebració. La mistagògia com a tipologia litúrgica.
- Visió bíblica i ecumènica del concepte de *memorial*.
- Comprendre el canvi que suposa el pas de la comprensió patristica de l'Eucaristia (com a visió eclesial i font d'espiritualitat de comunió) a la comprensió medieval i escolàstica de l'Eucaristia (com a visió de la unió del fidel amb el Crist i font d'espiritualitat pietista i devocional).
- Comprendre que la finalitat de l'Eucaristia és manifestar i confessar que som un sol cos en Jesucrist en la comunió de l'Esperit Sant.
- Comprendre que la celebració eclesial de l'Eucaristia, com a memorial de l'Últim Sopar del Senyor, confessa sacramentalment l'obra d'amor de Déu Pare manifestada en Jesucrist i en la comunió de l'Esperit Sant, tot esperant que la humanitat esdevingui la família de Déu i una fraternitat entre tots els humans en llur diversitat.
- Coneixement de l'Escriptura, dels Pares, de la Litúrgia i dels concilis de Trento i Vaticà II sobre els sacraments de la Iniciació Cristiana.
- Coneixement de les grans controvèrsies eucarístiques medievals i la reacció de la Reforma.
Coneixement de l'esdeveniment de comunió que significa la celebració de l'Eucaristia en l'Església.
- Precisió en l'anàlisi teològica de les pregàries eucarístiques antigues i actuals.

Continguts

I. PART INTRODUCTÒRIA

1. El concepte de sacrament

2. La unitat de la iniciació cristiana

II. PART BÍBLICA

3. El testimoni atge neotestamentari sobre el baptisme

3.1. El baptisme de Joan

3.2. El baptisme de Jesús

4. El testimoni atge de l'Escritura sobre l'Eucaristia. Els relats de l'*Últim Sopar*

III. PART HISTÒRICA

5. El testimoni atge del primer mil·lenni sobre la Iniciació Cristiana

6. De la unció postbaptismal al sacrament de la Confirmació

7. El testimoni atge dels primers segles sobre l'Eucaristia

8. El testimoni atge d'autors dels segles II i III sobre l'Eucaristia

9. El testimoni atge de les grans mistagògies del segle IV d'Orient i Occident

10. Les controvèrsies eucarístiques occidentals dels segles IX i XI

11. El testimoni atge de Tomàs d'Aquino (1225-1274)

12. El testimoni atge de la praxi litúrgica medieval

13. El testimoni atge de la Reforma i del Concili de Trento

IV. PART SISTEMÀTICA

14. Reflexió sistemàtica sobre el baptisme i la confirmació

15. Reflexió sistemàtica sobre l'Eucaristia

16. Acords entre Esglésies i comunitats cristianes d'Occident

V. PART LITÚRGICA

17. La celebració del baptisme

18. La celebració de la confirmació

19. La celebració de l'Eucaristia

Metodologia d'ensenyament i aprenentatge

- En el desenvolupament de les classes s'animarà l'estudi i la reflexió personals. Per això es proposaran tres proves sobre el contingut exposat al temari.
- Es procurarà d'afavorir el diàleg al si de l'aula sobre la comprensió tipològica.
- S'acompanyarà la docència amb les tutories personalitzades i col·lectives.
- Es farà en forma de tutoria col·lectiva l'estudi de les pregàries eucarístiques, per tant, caldrà tenir a mà les pregàries eucarístiques del *Missal romà* de Pau VI.

Avaluació

Criteris d'avaluació:

- Per tractar-se d'una avaluació continuada es tindrà en compte l'assistència a classe, el diàleg i la participació tant en les activitats com en les proves proposades.
- Es comprovarà la consecució dels objectius mitjançant la capacitat de formular i sintetitzar el que s'ha après en el seguiment de la matèria a l'aula i en l'estudi dels textos proposats.
- Es valorarà l'aportació personal especialment en les tutories col·lectives.
- Es valorarà la capacitat de fer-se un judici propi a la llum de la informació adquirida.
- Es valorarà l'assistència a activitats complementàries relacionades amb la matèria.

Tècniques d'avaluació:

- S'avaluaran les competències genèriques en les tutories personalitzades, en l'actitud participativa a l'aula i en el diàleg a classe (10 %).
- Les competències específiques s'avaluaran mitjançant:
 1. Un primera *prova sintètica* sobre el concepte de sacrament.
 2. Una segona *prova escrita* sobre la part bíblica.
 3. Una tercera *prova sintètica* sobre la part històrica.

4. Un *examen escrit* sobre les parts sistemàtica i litúrgica.

Bibliografia bàsica

Manual

FONTBONA I MISSÉ, Jaume, *Els sagraments de la iniciació cristiana* (CPL Libri 46), Barcelona: CPL ⁴2021 (ampliada). N'hi ha versió castellana: *Bautismo-Confirmación y Eucaristía* (CPL Libri 46) Barcelona: CPL 2021.

Textos complementaris

FONTBONA, Jaume *Església i Regne en l'Eucaristia* (CPL Libri 32), Barcelona: CPL 2018.

PUIG I TÀRRECH, Armand *El sacramento de la eucaristía. De la última cena de Jesús a la liturgia cristiana antigua* (BEB 165), Salamanca: Sígueme 2021.

COMISSIÓ TEOLÒGICA INTERNACIONAL, *La reciprocitat entre fe i sagraments en l'economia sacramental*, Barcelona: CPL 2021.

Textos litúrgics de referència

La Missa i la Litúrgia de les Hores. Ordenament general (Dossiers CPL 127), Barcelona: CPL ¹2012.

Les introduccions dels rituals (Dossiers CPL 141), Barcelona: CPL 2016.

Ritual de la Iniciació cristiana d'adults (RICA).

Ritual del baptisme d'infants.

Ritual del sagrament de la Confirmació.

Ordre de la Missa (Celebrar 92), Barcelona: CPL 2015.